

Przewodnik po przewodniku

czyli jak zaplanować, zrealizować
i podsumować próbę przewodnikowską

pwd. Łukasz Czarnecki
Hufiec Krapkowice
Chorągiew Opolska

Materiał powstał w ramach realizacji próby podharc mistrzowskiej. Został on oparty na doświadczeniach instruktorów z komisji stopni instruktorskich na szczeblu hufcowym i chorągwanym z całego Polski, a także na doświadczeniu instruktora KSI przy Głównej Kwaterze ZHP.

Druhno, Druhu!

Przed tobą pierwsze instruktorskie wyzwanie, ale jednocześnie pierwsza niesamowita przygoda! Czeka cię podróż pełna wspaniałych przeżyć i odkrywania. Poznasz harcerstwo, jakiego jeszcze nie znałeś/aś... ja już miałem okazję to poczuć. Teraz chciałbym, żebyś poczuł/a i ty, dlatego przygotowałem dla ciebie ten przewodnik, który, mam nadzieję, pomoże ci w pójściu ścieżką prowadzącą do stania się instruktorem Związku Harcerstwa Polskiego!

Przewodnik/przewodniczka to osoba, która poznaje siebie i jest świadoma dlaczego postępuje tak, a nie inaczej. Jest wzorem dla harcerzy i ma zdolności przywódcze. Przewodnikowi sprawia radość współdziałanie z dziećmi i młodzieżą, umie być dla nich starszym kolegą i liderem. To również ktoś, kto świadomie stosuje metodę harcerską do realizacji celów wychowawczych. Ma poczucie odpowiedzialności za pracę i powierzony zespół. Bierze aktywny udział w życiu hufcowej wspólnoty. W takim razie po co próba? Próba to droga, która umożliwi ci dotarcie do celu, którym jest stanie się osobą opisaną wyżej. Zadania w próbie to etapy, kamienie milowe po drodze. To, jak będzie wyglądać ta droga, zależy w głównej mierze od ciebie.

Ten przewodnik powstał z myślą o tobie – o osobie, która zamierza otworzyć próbę przewodnikowską. Został on podzielony na 3 części:

1. **Przygotowanie do otwarcia** – czyli jakie podjąć kroki do rozpoczęcia swojej pierwszej próby instruktorskiej. Tutaj dowiesz się, jak określić odpowiedni moment otwarcia, czym kierować się przy wyborze opiekuna, jak rozpisać próbę (od strony merytorycznej, jak i technicznej), jak rozłożyć w czasie realizację zadań oraz na co nastawić się podczas otwierania próby przed komisją;
2. **Realizacja próby** – jak sama nazwa wskazuje odnosi się do procesu realizacji próby przewodnikowskiej. Znajdziesz tutaj porady członków komisji z całej Polski, wskazówki na temat tego skąd czerpać motywację, na jakie największe wyzwania się przygotować, a także dowiesz się jak inne komisje pracują z przyszłymi instruktorami w czasie trwania próby;

3. **Podsumowanie** – ta część zwraca uwagę na ostatni etap realizacji próby, czyli na refleksję o tym, co nam się udało, a co nie. Tutaj dowiesz się po co podsumowywać próbę, jak to robić i jak podsumowywanie przebiega w różnych komisjach. Poruszona zostanie także kwestia jaki powinien być efekt próby przewodnikowskiej.

1. Przygotowanie do otwarcia

1.1. Odpowiedni moment

Być może zadajesz sobie pytanie, czy to odpowiedni moment na otwarcie swojej pierwszej próby instruktorskiej i czy na pewno czujesz się na to gotowy? Spójrzmy najpierw na tę kwestię od strony formalnej:

☛ System stopni instruktorskich mówi o warunkach formalnych, które trzeba spełnić, by móc otworzyć próbę przewodnikowską:

Warunki otwarcia próby:

- Złożenie Przyrzeczenia Harcerskiego
- Przedstawienie KSI programu swojej próby zapewniającego realizację wymagań
- Ukończone 16 lat

Znając wymogi formalne otwarcia próby zastanówmy się przede wszystkim jaki powinieneś/powinnaś być jako kandydat(ka) na instruktora. **Przede wszystkim pełen/na chęci** – bez nich niczego się nie osiągnie, dlatego jeśli chcesz otwierać próbę instruktorską musisz chcieć pracować z zuchami, harcerzami, harcerzami starszymi lub wędrownikami. **Po drugie pełen/na zapału do pracy** – próba przewodnikowska opiera się w głównej mierze na pracy w drużynie/gromadzie:

7. W trakcie minimum półrocznej praktyki w gromadzie/drużynie wykazał się umiejętnością pracy wychowawczej z dziećmi lub młodzieżą w wybranej grupie wiekowej, w tym umiejętnościami:

- stosowania instrumentów metodycznych,
- stosowania systemu małych grup,
- tworzenia planu pracy, jego realizacji i podsumowania, oraz uczestniczył w:

- * organizacji wyjazdowych form pracy,
- * pozyskiwaniu środków na działalność drużyny/gromady,
- * organizacji obozu (kolonii) lub zimowiska drużyny/gromady i pełnił

na nim funkcje,

* prowadzeniu dokumentacji niezbędnej do działania

drużyny/gromady,

* współpracy ze środowiskiem działania – rodzicami, szkołą, itp.

Wobec tego praktycznie niemożliwe jest, byś zrealizował próbę, jeśli nie masz możliwości działania w drużynie lub gromadzie. Idealna jest więc sytuacja, kiedy pełnisz funkcję przybocznego/ej lub drużynowego/ej. **Kolejna sprawa to uwierzyć** – próba to nie potwór! To nie zło konieczne! To, wierz mi lub nie, wspaniała droga, którą bynajmniej nie jest trudno pokonać. Uwierz w siebie – bowiem to, jak będzie ta droga wyglądać zależy przede wszystkim od ciebie! Próba dobrze ułożona naturalnie wpisze się w to, co będziesz robić ze swoją gromadą czy drużyną. **I ostatnia, aczkolwiek bardzo ważna sprawa – nie będziesz sam(a)** – w twojej drodze będzie ci towarzyszyć opiekun próby, którego sam(a) musisz wybrać.

1.2. Opiekun próby

Opiekunem próby na stopień przewodnika/przewodniczki może, z formalnego punktu widzenia, być:

- podharc mistrz albo harc mistrz;
- opiekun próby musi mieć zaliczoną służbę instruktorską.

Możesz stanąć jednak przed dylematem kogo, spośród podharc mistrzów i harc mistrzów, wybrać, aby odgrywał tę niezwykle ważną rolę. W zasadzie nie można jednoznacznie określić jakie cechy powinien posiadać opiekun próby, ponieważ każdy preferuje inne. Jeden chce, aby opiekun mógł spotykać się z nim co miesiąc na herbacie rozmawiając o próbie, inny chce, by jego opiekun był kimś, kto od czasu do czasu krzyknie, by wziąć się do roboty. Jest jednak kilka cech, które wybrałem po konsultacji z różnymi instruktorami z różnych części Polski, i które są najbardziej uniwersalne i niezwykle cenne.

- ↳ **Po pierwsze powinienes/naś z opiekunem się znać.** Nie polecam wyjścia, w którym opiekunem jest osoba całkowicie obca. Ważne jest, żeby opiekun potrafił cię zmotywować, a jak wiadomo każdego motywuje coś innego. Jeśli opiekun zna swojego podopiecznego, wie dobrze co może sprawić, że ten nabierze sił, gdy w czasie trwania próby okaże się, że ich brakuje. Poza tym jeśli cię zna, zna również twoją sytuację harcerską (i zapewne w pewnej części prywatną) co znacznie ułatwia układanie próby.
- ↳ **Upewnij się, czy będzie miał dla ciebie odpowiednią ilość czasu.** Porozmawiaj z nim o swoich oczekiwaniach. Opiekun powinien z tobą pracować przez cały czas trwania próby, a nie tylko na otwarciu i zamknięciu. Nie powinien też robić próby za ciebie. Idealny byłby złoty środek, czyli wasza wspólna praca (współpraca w rozumieniu wspierania, empatii, **pomocy, gdy jest potrzebna**, czerpania przyjemności ze wspólnej pracy nad próbą).
- ↳ **Wiedza, doświadczenie i mądrość instruktorska** – to coś, co najtrudniej zmierzyć. Musisz zdać się na własną intuicję, na to, jak wcześniej ci się pracowało z tą osobą lub jak obserwowałaś/aś jej pracę. Wybierz kogoś, komu na tyle ufasz i kogo na tyle szanujesz, że weźmiesz sobie do serca to, co powie – nawet, jeśli nie zawsze będzie to dla ciebie wygodne.

1.3. Konstrukcja zadań

Coś, o czym trzeba pamiętać najbardziej to to, że **zadania mają cię doprowadzić do idei stopnia**, która jest opisem tego, jaki powinienes/jaka powinnaś być po odbyciu próby. To właśnie ideą stopnia należy się kierować przy rozpisywaniu próby! Na etapie konstruowania zadań do próby nieodłącznym elementem są również **wymagania na stopień**. Na ich podstawie określamy jakie zadania będziemy realizować. Powinienes/powinnaś kierować się jednak kilkoma zasadami:

- 1) **Zadania muszą być indywidualne** – każdy kandydat na instruktora jest inny i każdy powinien mieć zadania indywidualnie dostosowane do jego sytuacji. Niedopuszczalne i nieefektywne jest więc, gdy np. przyjmuje się jeden wzór zadań dla całego środowiska, albo kopiuje bezmyślnie zawartość próby innej

osoby. O to, by zadania były rozwijające i dostosowane do osoby powinien zadbać opiekun próby (a później powinno być to zweryfikowane przez KSI).

- 2) **Jedno zadanie** nie musi być równe **jednemu wymaganiu**. Często spotyka się sytuacje, gdzie zasadą jest jedno wymaganie = jedno zadanie w próbie. Absolutnie tak być nie musi! Równie dobrze można tak skonstruować zadanie, by wypełniało jednocześnie dwa lub kilka z wymagań.
- 3) **Każde zadanie powinno spełniać kilka cech, aby było poprawnie ułożone**. Aby łatwiej ci było je zapamiętać, wprowadzę skrót „SMART”. Każda litera odpowiada poszczególnym cechom celu:

S – szczegółowy – zadanie powinno być tak skonstruowane, żeby wynikało z niego jak najwięcej informacji (co nie oznacza, że powinno zajmować 3 strony A4 ☺), żeby nie pozostawiało przestrzeni na niedopowiedzenia i domysły. Gdy za pół roku je przeczytasz, powinieneś/naś wiedzieć dokładnie co masz zrobić. Moim zdaniem zadanie typu „*będę pełnić funkcję drużynowego 1 DH XXX*” tak pozostawione jest nieprawidłowo sformułowane. Co innego, gdy będzie brzmiało tak: „*Będę pełnić funkcję drużynowego 1 DH XXX i w ramach tego: przygotuję całoroczny plan pracy drużyny; zorganizuję przynajmniej 1 biwak drużyny; itd.*”

M – mierzalny – powinno być dokładnie widać kiedy zadanie zostanie zrealizowane, np. *schudnę minimum 3 kilo*, a nie samo *schudnę* – dzięki takiej konstrukcji wiadomo, że cel zostanie osiągnięty, kiedy schudnę 3 kilo. Nie mniej, lecz co najmniej 3 kilo.

A – ambitny – zadanie musi cię rozwijać. Stale podnosimy sobie poprzeczkę robiąc coraz trudniejsze rzeczy. To, czy zadanie jest ambitne zależy oczywiście od indywidualnych przypadków – dla jednych ambitne będzie stworzenie sprawności, a dla innych przeprowadzenie cyklu zbiórek.

R – realny – zadanie zbyt ambitne staje się nierealne do wykonania. Na przykład 16-latek nie polecą na księżyc, bo to jest nierealne. Ale

prawdopodobnie będzie potrafił zarejestrować biwak drużyny w hufcu.

T – terminowy – warto ustalić sobie termin na wykonanie danego zadania, jednak ten wątek zostanie opisany w dalszej części przewodnika.

► **Uwaga! Wymagania na stopnie znajdziesz we wcześniej wspomnianym Systemie stopni instruktorskich!**

Być może to, co przeczytałeś/aś wyżej może brzmieć bardzo trudno i skomplikowanie, ale nic bardziej mylnego! Próba przewodnikowska i jej planowanie nie jest wcale taka straszna, jak się może wydawać ☺ Żeby było ci łatwiej, poniżej podaję kilka typowych błędów, których ważne, aby unikać:

- zadania mocno wykraczające ponad poziom próby,
- próba ukierunkowana tylko na harcerstwo,
- probant nie jest przekonany do zadań,
- zadania, które nie są dobrze zbudowane: nie są mierzalne i szczegółowe oraz bywa, że są za mało (nie rozwijają) lub za bardzo ambitne (są nierealne),
- pomijanie w próbie zadań, które łączą się z tym, co probant robi w drużynie/gromadzie. Powinieneś próbę zbudować w ten sposób, że zadania nie będą oderwane od codziennej pracy w drużynie lub gromadzie. Próba powinna w dużej części wręcz wpisywać się w to, co robisz w swojej jednostce ☺

Postaraj się unikać tych błędów!

1.4. Rozmieszczenie w czasie

Ostatnią ważną kwestią w budowaniu próby, o której wcześniej wspomniałem jest **terminowość**. Zawsze po rozpisaniu próby należy określić (nawet jeśli KSI tego nie wymaga) terminy wykonania poszczególnych zadań. Pomoże to unikać sytuacji takich, jak np. konieczność przedłużania próby, czy zmiana zadań. Oto kilka porad jak efektywnie rozplanować swoją próbę:

- zastanów się jakie są najtrudniejsze oraz najdłużej trwające zadania,

- zadania najdłużej trwające najlepiej rozpocząć jak najwcześniej, aby w razie konieczności powtarzania zadania lub przedłużenia jego trwania mieć na to zapas czasowy;
- zadania najtrudniejsze najlepiej rozpocząć nieco później, nie na początku;
- mniejsze zadania „wpleć” między te większe,
- co jakiś czas rób sobie krótką przerwę, żeby się nie wypalić z nadmiaru pracy,
- trzymaj się ustalonych terminów,
- unikaj zapisów typu „do końca trwania próby”.

1.5. Przed komisją

Próby przewodnikowskie otwierane są przed hufcowymi komisjami stopni instruktorskich (w wyjątkowych przypadkach przed KSI chorągwanym lub przy Głównej Kwaterze). Jest to grono kilku instruktorów, których zadaniem jest pomóc kandydatowi na instruktora w odpowiednim rozwoju instruktorskim poprzez otwieranie i zamykanie prób instruktorskich. Każda komisja ma inne zasady, inny regulamin. Przed pójściem na zbiórkę KSI koniecznie zapoznaj się z tym regulaminem (jeśli nie wiesz, gdzie go znaleźć, spytaj opiekuna). Znajdziesz w nim m.in. informacje o terminach na zgłoszenie się na spotkania komisji, sposób pracy z przyszłym instruktorem, zasady kontaktowania się z komisją i wiele innych przydatnych rzeczy.

O co komisja zapyta? Czego będzie wymagała? Po co to robi?

Przede wszystkim KSI nie chce dla ciebie źle. Jak wspomniałem wcześniej ich zadaniem jest ci pomóc. Aby dobrze przygotować się do KSI należy przede wszystkim wiedzieć, po co otwiera się próbę oraz jak zadania doprowadzają cię do osiągnięcia idei stopnia. Musisz być świadomy/a tego po co chcesz zostać instruktorem/instruktorką ZHP. Poza tymi najważniejszymi kwestiami, dyskusja o próbie będzie się toczyła naturalnie i jej przebieg zależy od indywidualnych potrzeb. Ponadto niektóre komisje w swoich środowiskach do pracy z kandydatami na instruktorów:

- organizują warsztaty poświęcone zdobywaniu stopnia przewodnika,

- organizują spotkania z potencjalnymi opiekunami prób,
- przed właściwą zbiórką komisji odbywają się konsultacje elektroniczne on-line,
- wprowadzają treści poświęcone zdobywaniu stopnia przewodnika/przewodniczki do kursów przewodnikowskich i przybocznych.

2. Realizacja próby

Gdy twoja próba zostanie otwarta podczas spotkania KSI, a potem otwarta rozkazem komendanta (co do zasady komendanta hufca – w bardzo wyjątkowych sytuacjach rozkazem komendanta chorągwi lub Naczelnika ZHP), to przyjdzie czas na jej realizację. Poniżej kilka wskazówek, które, mam nadzieję, pomogą ci w tym „procesie”.

2.1. Największe wyzwania

Każda próba niesie ze sobą wyzwania – to czyni ją niezwykłą i sprawia, że po jej zakończeniu jesteśmy z tego dumni. To, co będzie wyzwaniem dla poszczególnych osób zależy oczywiście od indywidualnych przypadków. Zdecydowałem jednak, że powinieneś/powinnaś poznać kilka, które zdarzają się często – byś mógł/mogła w porę na nie reagować.

Po pierwsze: czas. Zdarza się, że w czasie realizacji brakuje nam czasu na niektóre zadania, które nie wpisują się naturalnie w pracę drużyny (np. kurs). Poza tym bywa problem z pogodzeniem próby z innymi obszarami: szkoła, rodzina, znajomi itp. Aby tego uniknąć postaraj się odpowiednio wcześniej zaplanować pracę pod tym kątem. Nieco więcej o planowaniu wyżej. A co jeśli w trakcie plany ci się posypią i nie dasz rady? Zdarza się! Porozmawiaj z opiekunem i wspólnie pomyślcie, jak można zmodyfikować próbę, żeby można było ją zrealizować. Zmiany to nic złego – czasem są potrzebne, a ich brak może tylko pogorszyć sytuację.

Po drugie: otwartość na zdanie opiekuna. Jak dowiedziawsz/aś się z poprzednich części zadania mają doprowadzić cię do idei stopnia. Bywa jednak, że pracę w trakcie próby trzeba uzupełnić o pracę nad twoją postawą, czyli twoim

stosunkiem do niektórych rzeczy, zachowaniem i postępowaniem – i to zadanie jest po stronie opiekuna. Dlatego bądź otwarty/a na jego uwagi (czy to odnośnie zadań, czy odnośnie twojej postawy), przyjmij ewentualną krytykę i wspólnie pracujcie nad tym, byście pod koniec próby mogli z czystym sumieniem powiedzieć „tak, idea stopnia osiągnięta!”.

Po trzecie: robienie czegoś po raz pierwszy. Na pewno w próbie znajdą się takie rzeczy, o których nie masz za bardzo pojęcia. Dla jednych będzie to zorganizowanie biwaku, dla drugich kuźnicy wędrowniczej, a jeszcze dla innych ułożenie planu pracy drużyny. Bez względu na to musisz pamiętać dwie rzeczy:

- **podczas próby nie jesteś sam(a)** – jest z tobą opiekun próby, który nie zostawi cię z tym samego/samej – zawsze możesz się do niego zwrócić o pomoc. Poza tym KSI jest również po to, by wspierać cię w realizacji próby również po jej otwarciu. Możesz śmiało pytać. No i twoi przełożeni – drużynowy, komendant szczeplu, związku drużyn, hufca. Oni też na pewno chętnie ci pomogą.
- **po drugie próba musi cię rozwinąć**, a nie potwierdzić twoje umiejętności, czy kwalifikacje – naturalnym jest więc, że będą w niej rzeczy, których dopiero musisz się nauczyć.

Po czwarte: motywacja. W czasie trwania dłuższych projektów bywa, że brakuje nam w pewnym momencie motywacji do dalszego działania. Temat jest jednak na tyle ważny, że poświęciłem mu osobny podrozdział.

2.2. Gdy brakuje motywacji

Dłuższym projektem, o którym wspomniałem wyżej, jest oczywiście próba. Podczas jej realizacji możemy w pewnym momencie stwierdzić, że już nam się nie chce, że nie mamy siły na robienie zadań. I co wtedy?

Przede wszystkim porozmawiaj z opiekunem. Opiekun to bardzo ważna osoba. Zwróć się do niego – on z pewnością będzie wiedział co zrobić. Porozmawiajcie o tym, jak ci szła realizacja próby do tej pory. Zastanówcie się wspólnie dlaczego opadł ci poziom motywacji i wypracujcie na to sposób.

Pomyśl o tym, co udało ci się zrobić – twoje dotychczasowe sukcesy osiągnięte w ramach próby są bardzo ważne – na pewno uda ci się je powtórzyć!

Czerp motywację przebywając z ludźmi! Niektórych motywuje wyjazd harcerski, czy pozaharcerski, podczas którego naładują swoje baterie. Przebywanie z ludźmi dostarcza inspiracji, poczucia wspólnoty oraz poczucie wsparcia. Często kurs przewodnikowski jest momentem w próbie, który motywuje najbardziej właśnie ze względu na spotkanie z innymi przyszłymi instruktorami.

Przygotowuj relację z okresu trwania próby na bieżąco. W ten sposób osiągniesz dwie rzeczy. Pierwsza: będziesz miał(a) mniej pracy na koniec próby. Druga: pisząc takie podsumowania, widząc swoje sukcesy łatwiej jest budować motywację do dalszego działania.

Przypominaj sobie często jaki jest twój cel! W trakcie próby przypominaj sobie po co to robisz. Myśl o tym, dlaczego chcesz być instruktorem/instruktorką – pomyśl jak to będzie po zakończeniu próby, jaka czeka cię satysfakcja. Powodem braku motywacji często bowiem bywa to, że zapominamy po co właściwie to robimy. Świadomość celu i przypominanie sobie tego celu jest zatem niezwykle ważna.

2.3. Złote rady

Udało mi się zebrać rady różnych instruktorów z komisji stopni instruktorskich na różnym poziomie. Poniżej kilka słów, które mogą ci się przydać...

- 1) Zaplanuj pracę i bądź konsekwentny/na w jego realizacji;
- 2) Kontaktuj się z opiekunem, KSI i przełożonymi w razie problemów z realizacją próby;
- 3) Pracuj systematycznie, żeby nie zostawiać większości na koniec;
- 4) Jeśli podczas trwania próby zmieniają się okoliczności lub priorytety – reaguj. Zadania dojrzewają razem z Tobą. Nie bój się zmian – czasem są one konieczne, więc jeśli sytuacja sprawi, że trzeba z jakichś powodów przedłużyć próbę, zmienić zadanie, czy nawet opiekuna – zrób to.
- 5) W przypadku, gdy jakieś zadanie się nie uda, postaraj się poszukać alternatywy dla niego – być może wtedy właśnie trzeba będzie zadanie zmienić podczas następnej zbiórki KSI.

- 6) Relację z okresu trwania próby twórz na bieżąco – zaoszczędzi ci to czasu na końcu oraz twoje przemyślenia będą świeże i aktualne;
- 7) Dbaj o relacje z opiekunem – jest on twoim przewodnikiem w drodze do bycia instruktorem – informuj go więc o postępach i trudnościach. Dziel się z nim radościami i trudami próby oraz pytaj, jeśli boisz się, że zbłądzisz, albo zwyczajnie nie wiesz, gdzie pójść;
- 8) Współpracuj z ludźmi;
- 9) Niektóre komisje organizują spotkanie w połowie trwania próby – to dobra okazja, żeby podsumować to, co się wydarzyło dotychczas – koniecznie skorzystaj z tej okazji!

3. Posumowanie próby

3.1. Po co podsumowywać?

Podsumowanie jest niezbędnym elementem każdej próby. Jest to element rozwoju. Stwarza przestrzeń do zadumy, przyjrzenia się bliżej sobie i spojrzenia wstecz po to, by zobaczyć miejsce, w którym stoisz teraz w stosunku do tego, co było na początku próby. To czas na obiektywną ocenę i wyciągnięcie wniosków na przyszłość. Pokazuje przebytą drogę i zmiany, jakie w tobie zaszły; motywuje do dalszego rozwoju.

3.2. Warunki zamknięcia próby

Warunki, które należy spełnić, aby móc zamknąć próbę przewodnikowską są jasno określone w Systemie stopni instruktorskich. Są to:

- osiągnięcie poziomu opisanego w idei stopnia i zrealizowanie wymagań próby;
- przestrzeganie przepisów dotyczących zasad bezpieczeństwa w pracy z dziećmi i młodzieżą;
- posiadanie wiedzy i umiejętności na poziomie stopnia harcerka orla - harcerz orli;
- ukończenie minimum 15-godzinnego kursu pierwszej pomocy;

- pozytywnie oceniona praca w okresie realizacji próby.

Jak wynika z powyższych, oprócz wykonania zadań i osiągnięcia idei stopnia, będziesz musiał(a) spełnić kilka dodatkowych warunków. Na kilka z nich będziesz pracował(a) przez cały okres trwania próby (przestrzeganie przepisów, pozytywnie oceniona praca) i ich potwierdzeniem będzie ocena twojego przełożonego i opiekuna próby. Oprócz tego musisz mieć ukończony kurs pierwszej pomocy – wiedza i umiejętności płynące z takiego kursu bez wątpienia będą konieczne do bezpiecznego prowadzenia drużyny. Ostatnim elementem jest posiadanie wiedzy i umiejętności na poziomie stopnia HO. Oczywiście najbardziej wiarygodnym i polecanym sposobem na potwierdzenie tego wymagania będzie po prostu zdobycie tego stopnia. Niektóre komisje jednak dopuszczają w uzasadnionych przypadkach przedstawienie opinii odpowiedniej jednostki (np. kapituły stopni wędrowniczych, drużynowego drużyny wędrowniczej itp.).

3.3. Jak podsumować?

Podsumowanie próby powinno mieć kilka etapów.

Etap 1.: przygotowanie relacji z przebiegu próby

W zależności od tego, w jakiej dokładnie formie komisja tego wymaga, relacja powinna być stworzona. Zazwyczaj ma ona formę pisemną, w której opisujemy realizację poszczególnych zadań, piszemy do nich samoopinie oraz dołączamy inne materiały, które zostały stworzone w ramach realizacji poszczególnych zadań. Zazwyczaj są to opinie instruktorów i innych osób będących świadkami wykonywanych zadań, zdjęcia oraz stworzone materiały (publikacje, konspekty, plan pracy itd.). Jeśli chodzi natomiast o samoopinie – jest to refleksja na temat nas samych, którą przygotowujemy również w formie pisemnej. Warto wtedy spojrzeć obiektywnie na wykonane przez nas zadanie, napisać o tym, co nam się udało, co się nie udało, jakie napotkaliśmy trudności oraz – co najważniejsze – jak dane zadanie nas rozwinęło, co nam dało.

Tak jak zostało wspomniane wcześniej – najlepszym sposobem na przygotowanie relacji z przebiegu próby jest pisanie jej na bieżąco – wtedy możemy na świeżo, po każdym zadaniu, przemyśleć to, o czym napisałem wyżej.

Etap 2.: podsumowanie z opiekunem

Po przygotowaniu wyżej wspomnianej relacji należy koniecznie usiąść i porozmawiać z opiekunem o przebiegu próby. Opowiedz mu o swoich odczuciach, o tym czego próba cię nauczyła. Zastanówcie się wspólnie nad tym, czy osiągnęliście cel – czy jesteś przewodnikiem/przewodniczką.

Podczas podsumowywania próby zwróć uwagę przede wszystkim na:

- a. Czy cel zadań został osiągnięty?
- b. Co się udało, a co nie?
- c. Czego nauczyły cię zadania?
- d. Ile pracy włożyłeś/aś w realizację zadań?
- e. Które zadania sprawiły ci trudność?
- f. Co mogłeś/aś zrobić lepiej?
- g. Czy dzięki realizacji zadania przybliżyłeś się do osiągnięcia idei stopnia?
- h. Zadaż sobie pytanie: „Czy już jestem przewodnikiem/przewodniczką?”
(patrz podrozdział 4.3)

Po tym, jak omówicie przebieg twojej próby, zastanówcie się wspólnie, czy są takie rzeczy w przygotowanej przez ciebie relacji, które wymagają rozwinięcia lub zmiany. Jeśli są, przygotujcie razem jej ostateczną wersję.

Etap 3.: zbiórka KSI

To już ostatni etap twojej próby – gratuluję! KSI na spotkaniu będzie znało przebieg twojej próby z relacji, którą wcześniej jej prześlesz, a także z opinii twojego opiekuna oraz bezpośredniego przełożonego (czyli drużynowego, komendanta szczeplu, związku drużyn lub hufca). Jeśli twoim bezpośrednim przełożonym jest ktoś inny niż komendant hufca, warto dołączyć dodatkową opinię właśnie komendanta hufca lub jego zastępcy. Po co w takim razie KSI, skoro druhny i druhowie z komisji będą już wszystko wiedzieć? O czym będą chcieli z tobą porozmawiać?

Komisja przede wszystkim będzie chciała poznać bezpośrednio od Ciebie przebieg próby – wiadomo, że to, co napisane nie może się równać z tym, co powiedziane na żywo. Zwrócą uwagę na realizację zadań, Twoją postawę oraz osiągnięcie idei stopnia. Zapytają na pewno o Twoje niepowodzenia – nie dlatego, że zmięzają do zamknięcia Twojej próby z wynikiem negatywnym, a dlatego, żeby sprawdzić jakie wnioski z tych niepowodzeń wyciągnęłaś/aś.

Zobowiązanie Instruktorskie

Co prawda zbiórka KSI to już ostatni etap Twojej próby. Należy jednak pamiętać o tym, że po zamknięciu próby przewodnikowskiej bardzo ważnym elementem jest Zobowiązanie Instruktorskie. To właśnie po złożeniu Zobowiązania stajesz się pełnoprawnym instruktorem ZHP (a więc otrzymujesz prawa płynące z bycia instruktorem, w tym m.in. możliwość odbierania Przyrzeczenia Harcerskiego i Obietnicy Zucha).

3.4. Czy już jestem przewodnikiem/przewodniczką?

Wielokrotnie w tym materiale powtarzane było, że zadania w próbie są drogą do osiągnięcia celu, którym jest bycie instruktorem. Jednak skąd wiadomo, że to już ten moment, kiedy ten cel został osiągnięty? Oczywiście nie mam tutaj na myśli formalnego punktu widzenia – patrząc w ten sposób instruktorem jesteśmy po przyznaniu stopnia przewodnika/przewodniczki rozkazem komendanta (najczęściej hufca) oraz po złożeniu Zobowiązania Instruktorskiego. Mowa tutaj o tym, kiedy wiadomo, że na ten stopień „zasługujemy”?

Każda lista wymagań na stopnie rozpoczęta jest ideą – jednocześnie najważniejszą częścią wymagań. Idea stopnia jest określenie tego, jaka powinna być osoba, która ten stopień posiada. W przypadku stopnia przewodnika brzmi ona w następujący sposób:

Idea stopnia

Poznaje siebie i motywy swojego postępowania. Jest wzorem dla harcerzy. Ma uzdolnienia przywódcze. We współdziałaniu z dziećmi i młodzieżą znajduje radość, umie być starszym kolegą i

przewodnikiem. Świadomie stosuje metodę harcerską do realizacji celów wychowawczych. Ma poczucie odpowiedzialności za pracę i powierzony zespół. Bierze aktywny udział w życiu hufcowej wspólnoty.

Odpowiedź na pytanie „kiedy wiadomo, że już jestem przewodnikiem?” jest wbrew pozorom zupełnie prosta. Jesteśmy nim wtedy, kiedy osiągnęliśmy ideę stopnia. Wtedy, kiedy jesteśmy tacy, jak napisano wyżej. Wtedy, kiedy przed każdym zdaniem możemy wstawić swoje imię.